

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/237843,Ryszard-Sodel-Harcistrz-Florian-Marciniak-Pierwszy-naczelnik-Szarych-Szeregow.html>
27.02.2026, 08:03

Ryszard Sodel: Harcmistrz Florian Marciniak. Pierwszy naczelnik Szarych Szeregów

Prawdopodobnie 20 lutego 1944 r. w obozie koncentracyjnym Gross-Rosen zamordowany został harcmistrz Florian Marciniak „Jerzy Nowak”, „Nowak”, „Krzemień”, „Szary”, „Flo”, pierwszy naczelnik Szarych Szeregów.

[Harcerstwo](#) [Konspiracja](#) [Okupacja niemiecka](#)

20.02

Florian Marciniak urodził się 4 maja 1915 r. we wsi Gorzyce w Wielkopolsce. Był szóstym z dziesięciorga dzieci Pawła i Wiktorii z d. Szajek.

Edukacja i działalność harcerska

W 1926 r. wyjechał do Poznania, gdzie rozpoczął naukę w Państwowym Gimnazjum im. św. Jana Kantego. Wówczas też wstąpił do harcerstwa, gdzie szybko awansował, zostając drużynowym 21. Poznańskiej Drużyny Harcerskiej im. Tadeusza Reytana.

Po zdaniu matury, w 1934 r., rozpoczął studia na Wydziale Prawno-Ekonomicznym Uniwersytetu Poznańskiego. W trakcie studiów kontynuował działalność harcerską, pełnił funkcję wiceprezesa Akademickiego Koła Harcerskiego im. Adama Mickiewicza oraz kierownika Wydziału Młodzieży w Komendzie Chorągwi Wielkopolskiej.

Ponadto, w latach 1937-1938, był też instruktorem Centralnej Szkoły Instruktorskiej w Górkach Wielkich. W 1938 r. otrzymał stopień harcmistrza. Był najmłodszym harcmistrzem w historii ruchu harcerskiego.

W tym samym, 1938 r., ukończył studia prawnicze na Wydziale Prawno-Ekonomicznym Uniwersytetu Poznańskiego i rozpoczął pracę w Banku Związku Spółek Zarobkowych w Poznaniu. Lato 1939 r. spędził razem z harcerzami na wycieczce po Europie, powrócił z nimi do Polski trzy dni przed wybuchem wojny.

Szare Szeregi

Po wybuchu wojny zorganizował w Poznaniu Wojenne Pogotowie Harcerzy, które pomagało ludności cywilnej, uczestniczyło w gaszeniu pożarów, ochraniało budynki państwowe i brało czynny udział w patrolach łączności. W dniu 6 września 1939 r. wyjechał z Poznania razem z władzami cywilnymi i wojskiem do Warszawy. 8 września 1939 r. znalazł się w Warszawie, gdzie organizował Wojenne Pogotowie Harcerzy, które pełniło te same funkcje, co w stolicy Wielkopolski.

27 września 1939 r. Florian Marciniak został naczelnikiem Organizacji Harcerzy ZHP, noszącej konspiracyjną nazwę Szare Szeregi. W pracy konspiracyjnej posługiwał się kilkoma pseudonimami i przybranymi nazwiskami Jerzy Grzegorzewski i Mieczysław Kujawski.

Opracował (razem z Aleksandrem Kamińskim) statut, program, cele i kierunek działań Szarych Szeregów. Uregulował również stosunki pomiędzy AK i Szarymi Szeregami, które podlegały jej

strukturom wojskowym, ale zachowały pełną niezależność na polu wychowawczym. Pozwolił również na działania w ramach Małego Sabotażu. Z jego inicjatywy, w listopadzie 1942 r., utworzono Grupy Szturmowe Szarych Szeregów, które zostały podporządkowane Kedywowi (Kierownictwu Dywersji AK).

[Czytaj artykuł Ryszarda Sodla *Harc mistrz Florian Marciniak. Pierwszy naczelnik Szarych Szeregów* na portalu przystanekhistoria.pl](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Harcerze, Konspiracja, Okupacja niemiecka

Artykuł

Florian Marciniak (domena publiczna)